
NOTES

Manili: notícia de més acròstics

Pau Bielsa i Mialet

Universitat Autònoma de Barcelona
 Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
 08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Data de recepció: 28/2/2000

Resum

Aquest article es limita a constatar l'existència de nous acròstics en l'obra de Manili. Es proposa un lligam entre el text i el fet de l'acròstic.

Paraules clau: poesia llatina, època imperial, Manili, acròstic.

Abstract

This work shows new acrostics in the poem of Manilius.

Key words: Latin poetry, imperial period, Manilius, acrostic.

L'objectiu d'aquest article és el que defineix el títol: no pretenc fer una interpretació exhaustiva de les paraules ocultes que he trobat als *Astronomica*¹; només deixaré la qüestió sobre la taula. I si interpreto aquests nous acròstics serà sobre la base d'una certa intuïció més que del rigor científic que requereix un estudi més extens: com a màxim hi suggeriré possibles vies de solució.

Ara, seguint l'ordre d'aparició, els esmentaré un per un justificant-ne la naturalesa no fortuïta i l'art amb què s'han elaborat.

I ARS (I, 263-265)

El fet que és una paraula breu podria fer pensar que l'acròstic és casual, però l'autor d'aquest ens impedeix una lectura tal mitjançant l'al·literació en les lletres de la paraula ARS.

AuRato pRinceps ARieS in velleRe fulgenS
 ReSpicit AdmiRanS AveRSum SuRgeRe TAurum
 Summisso vultu geminos et fronte vocantem.

1. El present article es remet a P. BIELSA, «Manili: un nou acròstic», *Faventia*, 22/1, 2000, p. 131-135, on, a diferència d'aquí, s'intenta interpretar l'acròstic AQVA de Manili, I, 705-709.

II AONIA (I, 275-279)

El recurs del vers 276, OmNIA, és anàleg al de l'acròstic descobert per Scarcia² i un bon argument per a acceptar aquest acròstic.

At qua fulgentis caelum consurgit ad Arctos,
 OmNIA quae summo despectant sidera mundo
 Nec norunt obitus unoque in vertice mutant
 In diversa situm caelumque et sidera torquent,
 Aera per gelidum tenuis deducitur axis.

III RESPICIT (I, 334-340) MVSAS (I, 343-347)

RESPICIT ille tamen molli cervice reflexus
 Et redit effusus per laxa volumina palmis.
 Semper erit, paribus bellum quia viribus aequant.
 Proxima sors Cycni, quem caelo Iuppiter ipse
 Imposuit, formae pretium, qua cepit amantem,
 Cum deus in niveum descendit versus olorem
 Tergaque fidenti subiecit plumea Ladae.
 nunc quoque diductas volitat stellatus in alas.
 hinc imitata nitent cursumque habitumque sagittae
 sidera. tum magni Iovis ales fertur in altuM,
 assueto volitans gestet ceu fulmina nisV,
 digna Iove et caelo, quod sacris instruit armiS.
 tum quoque de ponto surgit Delphinus ad astrA,
 oceani caelique decus, per utrumque sacratuS.

Tot i que és imperfecte (o ho sembla per la manca de la segona /i/), aquest és l'acròstic més elaborat de Manili i ho penso perquè expressions com *molli cervice reflexus* o el vers *nunc quoque diductas volitat stellatus in alas* poden semblar una descripció metafòrica del fet mateix de l'acròstic, una «ajuda» a trobar-lo, un significat que vertebrava el poema, ja que no costa imaginar dues paraules en acròstic situades una a cada extrem (sentit exacte de *diductas*) com dues ales estel·lades que formen una unitat reconeixible en el cúmul de lletres del poema, tal com les constel·lacions ho fan en el cúmul d'estels sense nom. La descripció sencera de les constel·lacions, llegint seguits els seus acròstics, forma, plena de sentit, una frase:

ARS AONIA RESPICIT MVSAS

que ens pot estar advertint sobre la naturalesa dels bons poemes (dignes d'Aònia) en el seu «considerar» (*respicere*) les Muses, enteses en el sentit de «cants de poetes anteriors». Als meus ulls, aquesta frase és una poètica manifesta: un acròstic artístic, a la fi.

2. R. SCARCIA et al., *Manilio, il poema degli astri (Astronomica)*, vol. I, libri I-II, p. xviii-xix.

IV AESTATI (I, 568-574 i I, 684-690)

Resten dos acròstics que contenen les lletres desordenades de la mateixa paraula, AESTAS, declinada en el cas datiu:

Alter ad extremi decurrens sidera Cancri,
 In quo consummat Phoebus lucemque moramque
 Tarda que per longos circumfert lumina flexus,
 AESTIVUM MEDIO nomen sibi sumit ab AESTV.
 Temporis et titulo potitur, metamque volantis
 Solis et extremos designat fervidus actus,
 Et quinque in partes aquilonis distat ab orbe.

Alter in adversum positus succedit ad Arctos
 Et paulum a boreae gyro sua fila reducit
 Transitque inversae per sidera Cassiepieae,
 Inde per obliquum descendens tangit Olorem
 Aestivosque secat fines Aquilamque supinam
 Temporaque aequantem gyrum zonamque ferentem
 Solis equos inter caudam, qua Scorprios ardet...

La justificació del primer és senzilla; el vers central de l'acròstic hi ajuda:

aestivum medio nomen sibi sumit ab aestu.

No només per la repetició de paraules emparentades amb AESTAS i la figura etimològica que conformen, sinó també per la seva ubicació explícita al mig (MEDIO AESTV) de l'acròstic. Justificat el primer, el segon s'explica sol amb la introducció de la paraula *aestivos* (v. 688).

Seria ociós fer esment de tots els llocs on la paraula *aestus* i similars apareixen al llarg de tot el poema, però m'atrau pensar en el primer on surt, precisament destacat en el proemi (vv. 20 s.):

Bina *mihī positis* lucent altaria flammis,
 Ad duo templa precor duplici circumdatus *aestu*
 Carminis et rerum.

Una altra vegada se'ns suggereix l'avís que hi ha un acròstic: *mihī positis* cobraria un sentit literal: l'autor mateix hauria col·locat dos altars, doble foc (o sigui, dos cops AESTAS en acròstic) en el passatge dedicat als cercles celestes.

En fi, un cop trets a la llum els nous acròstics, acabaré constatant que l'autor sembla suggerir els seus acròstics emprant imatges poètiques, i converteix aquest recurs en un tret estilístic, desenvolupat més enllà de la simple signatura, per als més selectes i hermètics cenacles poètics. Certament, amb aquestes premisses la interpretació no ha d'esdevenir gens fàcil.